

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ВСЕУКРАЇНСЬКА ЕКОЛОГІЧНА ЛІГА**

РОСЛИНИ ТА УРБАНІЗАЦІЯ

**Матеріали
восьмої Міжнародної
науково-практичної конференції
(м. Дніпро, 5 березня 2019 р.)**

**Дніпро
2019**

Рослини та урбанізація: Матеріали восьмої Міжнародної науково-практичної конференції „Рослини та урбанізація” (Дніпро, 5 березня 2019 р.). – Дніпро, 2019. – 153 с.

Викладені результати практичних і теоретичних розробок, оригінальних досліджень у галузі зеленого будівництва, стійкості та адаптивних реакцій рослин за умов урбанізованого середовища, інтродукції та акліматизації рослин, фітосанітарного контролю зелених насаджень та ін.

Може бути корисним фахівцям садово-паркового господарства та зеленого будівництва, фітосанітарного контролю, ботанікам, екологам тощо.

Редакційна колегія:

Кобець А. С., ректор ДДАЕУ, д. н. держ. упр., професор, Бессонова В. П., д.б.н., професор (відповідальний редактор), Грицан Ю. І., д.б.н., професор, проректор з наукової роботи, Тимочко Т. В., голова Всеукраїнської екологічної ліги, Мицик О. О., к.с.-г.н., доцент, Левон Ф. М., д.с.-г.н., професор, Кучерявий В. П., д.с.-г.н., професор, Сапаров А. С., генеральний директор Казахського науково-дослідного інституту ґрунтознавства і агрохімії ім. У. У. Успанова, Сергійчик С. О., д.б.н., професор, Білоруський державний економічний університет, Торчик В. І., д.б.н., Центральний ботанічний сад НАН Республіки Білорусь, Григорюк І. П., д.б.н., професор, Крамарьов С. М., д.с.-г.н., професор, Коршиков І. І., д.б.н., професор, директор Криворізького ботанічного саду НАН України, Кабар А. М., к.б.н., доцент, директор ботанічного саду ДНУ ім. О. Гончара, Гревцова Г. Т., д.б.н., професор, ботанічний сад ім. О.В. Фоміна, Пономарьова О. А., к.б.н., Іванченко О. Є., к.б.н., доцент.

Авторські тексти не редагувались

УДК 635.91

ОЦІНКА УСПІШНОСТІ ІНТРОДУКЦІЇ ВИДІВ І КУЛЬТИВАРІВ КУЩОВИХ ЯЛІВЦІВ В ОЗЕЛЕНЕННІ КЗЗМ ЛЬВОВА

Шуплат Т. І., здобувач, викладач

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

Здійснення інтродукційного процесу кущових ялівців у природно-кліматичних умовах комплексної зеленої зони міста визначає перспективність використання їх у міському озелененні. Йдеться про життєвість, яка полягає у біологічній, екологічній стійкості, здатності до розмноження, адаптації умовам місцезростання.

Для аналізу успішності інтродукційного процесу кущових ялівців КЗЗМ Львова використовувались дві методики: П. І. Лапіна і С. В. Сідневої (1973) та П. А. Кохно і О. М. Курдюка (1994). Перша об'єднує критерії оцінок успішності інтродукції, присвоюючи виду числове значення та розподіляє на групи перспективності, базовані на фенологічних і біометричних даних. Друга ж полягає в оцінюванні результатів інтродукції за допомогою підрахованого акліматизаційного числа. Дані методики є взаємодоповнюючими та дозволяють оцінити перспективність інтродукційного та акліматизаційного процесу.

При оцінці успішності інтродукції за методикою П. І. Лапіна, С. В. Сідневої (1973), враховувалися наступні показники: ступінь щорічного визрівання пагонів, зимостійкість, збереження габітусу, пагоноформуєча здатність, регулярність приросту пагонів, здатність до генеративного розвитку і способи розмноження. Показникам присвоювалися бали, які підсумовувалися і визначалася група перспективності. Шкала перспективності оцінюється у балах та поділяється на 6 груп: I – цілком перспективні (91–100), II – перспективні (76–90), III – менш перспективні (61–75), IV – малоперспективні (41–60), V – неперспективні (21–40), VI – абсолютно непридатні (5–20).

Зроблена оцінка життєвості і перспективності інтродукції виявлених у КЗЗМ Львова 74-х культиварів кущових ялівців. Вік досліджуваних кущів був у межах 5–10 років. Частина насінноносила. Ялівці росли у садових розсадниках, приватних палісадниках, міських вулицях, площах, скверах та парках.

Встановлено, що до I-ї групи перспективності належить 40 культиварів (60,6 %): *J. chinensis* ('Blue Alps', 'Stricta', 'Expansa variegata'), *J. communis*

(‘*Repanda*’, ‘*Hornibrooki*’, ‘*Green Carpet*’), *J. conferta* (‘*Schlager*’, ‘*Blue Pacific*’), *J. horizontalis* (‘*Andorra compacta*’, ‘*Andorra variegata*’, ‘*Blue Chip*’, ‘*Plumosa*’, ‘*Douglasii*’, ‘*Glauca*’, ‘*Golden Carpet*’, ‘*Limeglow*’, ‘*Prince of Wales*’, ‘*Prostrata*’, ‘*Wiltonii*’), *J. media* (‘*Pfitzeriana*’, ‘*Pfitzeriana aurea*’, ‘*Blue and Gold*’, ‘*Gold Coast*’, ‘*Gold Star*’, ‘*Mint Julep*’, ‘*Old Gold*’), *J. procumbens* ‘*Nana*’, *J. sabina* (‘*Arcadia*’, ‘*Blue Danube*’, ‘*Variegata*’, ‘*Cupressifolia*’, ‘*Tamariscifolia*’), *J. virginiana* (‘*Grey Owl*’, ‘*Blue Cloud*’, ‘*Hetz*’), *J. squamata* (‘*Blue Carpet*’, ‘*Meyeri*’, ‘*Holger*’, ‘*Hunnetorp*’, ‘*Blue Star*’). У них рівень життєвості та адаптованості до едафо-кліматичних умов КЗЗМ Львова, із ранніми осінніми заморозками, весняним підмерзанням, частими опадами, літньою засухою, можна вважати повністю акліматизованими. Їх слід частіше використовувати в процесі міського озеленення, особливо це стосується III і IV ЕФП.

До II-ї групи віднесено 20 культиварів (21,1%): *J. chinensis* (‘*Blaauw*’, ‘*Kuriwao Gold*’, ‘*Plumosa*’), *J. communis* (‘*Green Mantle*’, *ssp.* ‘*Alpina*’, ‘*Depresa aurea*’), *J. conferta* ‘*All Gold*’, *J. davurica* ‘*Expansa*’, *J. horizontalis* (‘*Blue forest*’, ‘*Blue Moon*’, ‘*Winter Blue*’, ‘*Hughes*’), *J. media* (‘*Gold Kissen*’, ‘*Mordigan Gold*’, ‘*Pfitzeriana compacta*’, ‘*Pfitzeriana glauca*’), *J. sabina* (‘*Blue Sparkle*’), *J. sargentii* ‘*Aurea*’, *J. squamata* ‘*Floreat*’, *J. virginiana* ‘*Tripartita*’. Дана група є в тричі менш численнішою. Кущам притаманний доволі високий рівень адаптованості умовам середовища, із певним підмерзанням та чутливістю до дефіциту вологи.

До III-ї групи віднесено 14 культиварів (18,3 %): *J. chinensis* (‘*Stricta variegata*’, ‘*Plumosa aurea*’), *J. communis* (‘*Goldschatz*’, ‘*Horstmann*’, ‘*Corielagan*’, ‘*Anna Maria*’), *J. horizontalis* (‘*Icee Blue*’, ‘*Bar Harbor*’, ‘*Jade river*’), *J. media* ‘*King of Spring*’, *J. sabina* (‘*Rockery Gem*’, ‘*Scandica*’), *J. squamata* ‘*Dream Joy*’, *J. pingi* ‘*Loderi*’. Група є найменшою, зокрема до неї входять перспективні нові культивари, представленні в садових центрах, озелененні приватних об’єктів. Дані ялівці поступово акліматизуються. Проблемою є підмерзання кінців молодих пагонів та легке побуріння хвої окремих гілок. Старші екземпляри цих же видів, які пройшли триваліший період акліматизації, таких зовнішніх дефектів вже практично не мають. Дана група потребує подальшого вивчення.

Аналіз перспективності інтродукції кущових ялівців за методикою М. А. Кохно і О. М. Курдюка (1994), базується на оцінюванні акліматизаційного числа. Виділяють наступні діапазони: повна (91–100), добра (81–90), задовільна (71–80). Для підрахунку використовується формула:

$$A = P \times b4 + G3 \times b2 + 3m \times b1 + 3c \times b3,$$

де Р – ростові характеристики, Гз – генеративний розвиток, Зм – зимостійкість, Зс – засухостійкість, в1–в4 – коефіцієнт вагомості признаку.

Значна частина із вивчених у межах КЗЗМ Львова культиварів ялівців диференціюється за наступними рівнями: повну акліматизацію пройшло 18 культиварів (24,3 %): *J. chinensis* 'Stricta', *J. communis* 'Repanda', *J. horizontalis* ('Prince of Wales', 'Blue Chip'), *J. media* ('Pfitzeriana', 'Gold Coast', 'Gold Star', 'Mint Julep', 'Old Gold'), *J. sabina* ('Blue Danube', 'Cupressifolia', 'Variegata'), *J. squamata* ('Blue Carpet', 'Blue Star', 'Meyeri'), *J. virginiana* ('Grey Owl', 'Hetz', 'Blue Cloud'); добру – 26 культиварів (35,1 %): *J. chinensis* ('Blue Alps', 'Exspana variegata'), *J. communis* 'Green Carpet', *J. conferta* ('Schlager', 'Blue Pacific'), *J. horizontalis* ('Andorra compacta', 'Wiltonii', 'Plumosa', 'Blue Chip', 'Douglasii', 'Glauca', 'Prostrata', 'Blue Moon'), *J. media* ('Pfitzeriana compacta', 'Pfitzeriana glauca', 'Pfitzeriana aurea', 'Blue and Gold', 'Gold Kissen'), *J. procumbens* 'Nana', *J. sabina* ('Arcadia', 'Tamariscifolia', 'Blue Sparkle'), *J. squamata* ('Holger', 'Floreant', 'Hunnetorp'), *J. sargentii* 'Aurea', *J. virginiana* 'Tripartita'; задовільну – 19 культиварів (25,7 %): *J. chinensis* ('Blaauw', 'Kuriwao Gold', 'Stricta variegata', 'Plumosa'), *J. communis* (ssp. 'Alpina', 'Hornibrooki', 'Depresa aurea'), *J. davurica* 'Expansa', *J. horizontalis* ('Andorra variegata', 'Winter Blue', 'Blue forest', 'Golden Carpet', 'Hughes', 'Limeglow'), *J. conferta* 'All Gold', *J. media* ('Mordigan Gold', 'King of Spring'), *J. sabina* 'Rockery Gem', *J. squamata* 'Dream Joy'; слабку – 11 культиварів (14,9 %): *J. chinensis* 'Plumosa aurea', *J. communis* ('Green Mantle', 'Horstmann', 'Corielagan', 'Goldschatz', 'Anna Maria'), *J. horizontalis* ('Icee Blue', 'Bar Harbor', 'Jade river'), *J. sabina* 'Scandica', *J. pingi* 'Loderi'.

Значне представництво кущових ялівців із задовільним та слабким рівнем акліматизації (40,6 %), обумовлена тим, що за останні 20 років суттєво зросло їхнє різноманіття, яке концентрується переважно в садових центрах, в приватних посадках. Проведені маршрутні обстеження та вивчення стану життєвості свідчать про поступову їхню акліматизацію умовам середовища.

Виходячи із одержаних вище даних з акліматизації, виявленого різноманіття видів і культиварів кущових ялівців, дає підстави рекомендувати частіше використовувати їх у системі озеленення КЗЗМ Львова.

Наукове видання

**Матеріали
восьмої міжнародної
науково-практичної конференції
(м. Дніпро, 5 березня 2019 р.)**

Українською, російською та англійською мовами

Підписано до друку 11.03.2019 р.
Формат А–5. Папір друкарський. Зам. №
Тираж 300 прим. ТОВ ТВГ «Куніца»
49000, м. Дніпро, пр. Д. Яворницького, 93